

การติดตามการดำเนินโครงการแผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์ และพัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์พิมายเพื่อไปสู่การปฏิบัติ

สิริคุณัส พงษ์พิมาย*

เพชรลัดดา เพ็ชรภักดี**

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การติดตามการดำเนิน โครงการผังแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย เพื่อไปสู่การปฏิบัติมีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาข้อมูลเชิงกายภาพของพื้นที่เขตผังแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์พิมายในปัจจุบัน ให้ทราบถึงความแตกต่างทางกายภาพของพื้นที่ระหว่างก่อนและหลังการมีแผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย ศึกษาเพื่อให้ทราบถึงปัญหาการติดตามและประเมินผลโครงการและจากกระบวนการติดตามประเมินผลสามารถ สรุปประเด็นปัญหาในแผนงานแต่ละด้านและสร้างข้อเสนอแนะการนำแผนไปปฏิบัติและติดตามผลต่อไป โดยมีเครื่องมือในการวิจัยคือ การสำรวจเชิงพื้นที่ การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่ง โครงสร้าง ศึกษาถึงประเด็นของปัญหาจากกลุ่มตัวอย่างด้านการติดตามและดำเนินงานตามแผนงาน โดยมีการศึกษาจากตัวอย่างกรณีศึกษา วิเคราะห์ข้อมูล มีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า จากผลการศึกษา พบว่าหลังจากพื้นที่ที่มีการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย ผลการดำเนินงาน โครงการในแผนงานแต่ละด้านยังไม่ปรากฏเป็นที่ประจักษ์หน่วยงานกรมศิลปากรเป็นผู้กำหนดและจัดทำแผนขึ้นมาแต่ไม่ได้รับการนำไปใช้ต่อโดยหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เทศบาลตำบลพิมายหน่วยงานท้องถิ่น ต้องรับแผนที่จัดทำขึ้นไปปฏิบัติต่อ (ในลักษณะของ Area - based planning เพราะท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวกับการวางแผนกายภาพเชิงครอบคลุม ทำหน้าที่เป็นเจ้าภาพหลักในการประสานงานและของงบประมาณสนับสนุน ต้องจัดตั้งให้มีองค์กรเพื่อติดตามการดำเนินงานควบคุมและกำกับให้งานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

คำสำคัญ: แผนแม่บท/ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น/ การดำเนินการและติดตามผล/
อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย

* นิสิตปริญญาโท สาขาการวางแผนผังชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

** อาจารย์ ดร. ,คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, อาจารย์ที่ปรึกษา

The Implementation Monitoring of the Master Plan of Conservation and Development of Phimai Historical Park

Zitkanaste Phongpimai*

Pechladda Pechpakdee**

Abstract

The study of the implementation monitoring of the master plan of conservation and development of Phimai Historical Park towards Practice aimed to study the current physical information of the areas of the conservation and development master plan of Phimai Historical Park for getting more understandings of the differences the physical landscape features, before and after the conservation and development master plan of Phimai Historical Park implemented, to address the problems of monitoring and evaluation of projects which, from evaluation processes, issues in planning can be summarized in each aspect and plan. Recommendations can then be proposed for implementing and following-up of the further plan. The survey and depth semi-structured interviews were employed as research tools to address the issues of problem from sample group as the monitoring and implementation of the roadmap by studying the case studies, data analysis and triangulation monitoring.

The study found that, after the area obtained the conservation and development master plan of Phimai Historical Park, the project implementation's results of each aspect in roadmap have still invisibly been complied with the needs of the Department Silpakorn agency that determined and proposed the project since it has not been implemented by other agencies involved. Phimai sub-district and local

* *M.Arch., Faculty of Architecture Urban Design and Creative Arts, Maharakham University*

** *Lecturer, PhD (Development Studies), Faculty of Architecture Urban Design and Creative Arts, Maharakham University, Advisor*

authorities need to take the proposed map to implement continuously in the manner of area-based planning meanwhile the local authority gets involved with extensive physical planning, and serves as the primary host of coordination and budget support. It is necessary to establish an organization to monitor, control and regulate the implementation to get the defined objectives.

Keywords: Master Plan Organization/ Local Government/ Implementation and Monitoring/
Phimai Historical Park

บทนำ

ในปัจจุบันการบริหารภาครัฐด้วยกระบวนการบนแผนที่ใหม่ที่มุ่งเน้นการบริหารเชิงนโยบายแบบมุ่งสัมฤทธิ์ผล (Result Base Management) การติดตามผล (Monitoring) เป็นสิ่งที่มีสำคัญต่อการดำเนินนโยบายสาธารณะ (Public policy) การบริหารแบบองค์รวมที่มีการให้ความสำคัญในเรื่องจุดมุ่งหมาย ผลลัพธ์ และผลกระทบ ที่เกิดจากการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ (Implementation) ซึ่งผลสัมฤทธิ์ที่ได้จะสามารถสะท้อนภาพให้ผู้กำหนดนโยบายและผู้ดำเนินงานได้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมด้วยการประเมินผล และเปรียบเทียบเหมือนกระจกที่จะสะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการดำเนินนโยบายต่างๆในเชิงประสิทธิภาพ

เมืองเก่าพิมาย เมืองโบราณเก่าแก่มีประวัติการตั้งชุมชนสืบเนื่องกันมานับพันปี ในเมืองแห่งนี้จึงมีเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น มีรูปแบบวิถีพัฒนาการทางสังคมสืบทอดต่อมาในยุคต่างๆมีลักษณะเมืองของโบราณที่ปรากฏการตั้งถิ่นฐาน การอยู่อาศัยของมนุษย์ตั้งแต่สมัยเกษตรกรรมช่วงก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย จนกระทั่งพุทธศตวรรษที่ 16 ชุมชนเมืองพิมายได้รับวัฒนธรรมขอมโบราณเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาสร้างสรรค์เมือง โดยมีการจัดวางผังเมืองและงานสร้างสถาปัตยกรรมจำนวนมาก ดังปรากฏเห็นในปัจจุบัน เป็นเมืองลักษณะสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีคูเมือง กำแพงเมืองล้อมรอบ มีซุ้มประตูทางเข้า ออกเมือง ขนาดใหญ่ก่อด้วยศิลาแลงทั้งสี่ด้าน บริเวณกลางเมืองเป็นที่ตั้งปราสาทหินพิมายซึ่งเป็นพุทธสถานในนิกายหินยาน เป็นปราสาทหินขนาดใหญ่ที่สร้างด้วยหินทรายสีขาว ตามศิลปะขอมราวพุทธศตวรรษที่ 16-17 นอกจากนั้นในบริเวณเมืองยังมีโบราณสถานน้อยใหญ่ ที่ล้วนมีความสำคัญกับประวัติศาสตร์ของเมือง (หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมท้องถิ่น, 2554 , น.25)

เมืองพิมาย ปัจจุบันของเมืองที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของจังหวัดนครราชสีมา ได้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมเมืองพิมาย ผลให้เกิดปัญหาในการอนุรักษ์เมืองเก่า โบราณสถานและโบราณวัตถุเสื่อมโทรมและถูกทำลาย บ้านเรือนของเอกชนที่มีคุณค่า ขาดการดูแลรักษาที่เหมาะสมบางส่วนทำการตัดแปลงต่อเติมอาคาร ทำลายสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวโดยไม่คำนึงถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมจนก่อให้เกิดความทรุดโทรมอย่างรวดเร็ว สร้างความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยของเมือง ด้วยความต้องการที่หน่วยราชการของตนเพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุด โดยไม่คำนึงถึงสภาพแวดล้อมของเมืองเก่าบังคับทัศนียภาพที่สวยงามของพื้นที่ ทั้งยังเกิดมลภาวะที่มาจากการขนส่งภายในตัวเมือง ส่งผลให้เกิดจำเป็นต้องดำเนินการแทรกแซงกระบวนการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือทำลายเหล่านั้น หรือแม้แต่ภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับพื้นที่(สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2554, น.6)

เมื่อสำนักงานศิลปกรรมที่ 12 ได้จัดทำแผนแม่บทซึ่งจัดทำโดยคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ได้แผนแม่บทในระยะ 20 ปีของหน่วยงานอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย ซึ่งจะบูรณาการกับแผนงานของหน่วยงานในท้องถิ่น ในการดำเนินงานอนุรักษ์และพัฒนาเมืองประวัติศาสตร์พิมายให้เป็นในทิศทางเดียวกัน

แผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และการพัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์พิมายได้เสนอแผนงานทั้งหมด 8 ด้านหลัก คือ (1) แผนงาน โบราณคดี ประวัติศาสตร์ และ โบราณสถาน (2) แผนงานปรับปรุงและพัฒนาสภาพภูมิทัศน์ (3) แผนงานสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ (4) แผนงานใช้ประโยชน์ที่ดิน การจัดระเบียบชุมชน และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (5) แผนงานประชาสัมพันธ์และบริการศึกษา (6) แผนงานพัฒนาและบริการการท่องเที่ยว (7) แผนงานพัฒนาบุคลากร การบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของประชาชน (8) แผนงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม จากแผนงานทั้งหมดของแผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และการพัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์พิมายในส่วนของแผนงาน แผนงานใช้ประโยชน์ที่ดิน การจัดระเบียบชุมชน และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์แก่หน่วยงานในพื้นที่ในการนำแผนงานจากผังแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์มาเป็นแนวทางในการพัฒนา (สำนักงานโบราณคดีที่ 12, 2553)

ปัจจุบันได้มีการจัดทำแผนเพื่อพัฒนาในระดับต่างๆขึ้น แต่ยังคงขาดการติดตามดำเนินงานและประเมินผลอย่างเป็นรูปธรรม การศึกษาครั้งนี้ทำให้ผู้วิจัยได้นำแผนแม่บทเพื่ออนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์พิมายมาศึกษา เพื่อให้ทราบถึงการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่โดยรอบโบราณสถาน การใช้ประโยชน์ที่ดินที่เหมาะสม การสร้างนิเวศน์เมืองที่เหมาะสมเข้าใจถึง

ลักษณะทางการกายภาพของเมืองที่มีโบราณสถานตั้งอยู่รายล้อมพื้นที่ และทราบถึงลักษณะทางการกายภาพของพื้นที่เมืองในปัจจุบัน ที่มีการดำเนินงานหลังจากใช้ผังแม่บทเพื่ออนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์พิมายพัฒนาพื้นที่ ด้วยดำเนินการติดตามการดำเนินงานโครงการตามผังแม่บทที่มีการจัดทำขึ้นทั้ง 8 แผน เพื่อให้ทราบถึงขั้นการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค ข้อจำกัดในการดำเนินงานตามโครงการ แล้วนำผลที่ได้มาสร้างแนวทางในการปฏิบัติต่อไปได้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาได้สร้างกรอบแนวคิดการติดตามการดำเนินงานโครงการผังแม่บท จากการนำกรณีศึกษาตัวอย่างมาเปรียบเทียบถึงกระบวนการติดตามและประเมินผลนำมาวิเคราะห์ถึงสาเหตุปัจจัย ข้อจำกัดเพื่อสร้างข้อเสนอแนะในติดตามและการประเมินผลแผนงานโครงการผังแม่บท

ความมุ่งหมายในการวิจัย

1) เพื่อศึกษาข้อมูลเชิงกายภาพพื้นที่เทศบาลตำบลพิมาย 2) เพื่อศึกษาให้ทราบถึงประเด็นของปัญหาการติดตามและประเมินผลโครงการแผนแม่บทงานอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย 3) จากกระบวนการติดตามและประเมินผล สามารถสรุปประเด็นปัญหาในแผนแต่ละด้านและสร้างข้อเสนอแนะการนำไปปฏิบัติและติดตามผลต่อไป

ความสำคัญของการวิจัย

ด้วยปัจจุบันได้มีการจัดทำแผนเพื่อพัฒนาในระดับต่างๆขึ้น แต่ยังคงขาดการติดตามดำเนินงานและประเมินผลอย่างเป็นรูปธรรม การศึกษาครั้งนี้ทำให้ผู้วิจัยได้นำแผนแม่บทเพื่ออนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์พิมายมาศึกษา เพื่อให้ทราบถึงลักษณะทางการกายภาพของพื้นที่เมืองในปัจจุบัน ที่มีการดำเนินงานหลังจากใช้ผังแม่บทเพื่ออนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์พิมายพัฒนาพื้นที่ ด้วยดำเนินการติดตามการดำเนินงานโครงการตามผังแม่บทที่มีการจัดทำขึ้นทั้ง 8 แผน เพื่อให้ทราบถึงประเด็น ปัญหา อุปสรรค ข้อจำกัดในการดำเนินงานตามโครงการ แล้วนำผลที่ได้มาสร้างแนวทางในการปฏิบัติต่อไปได้

ขอบเขตของการวิจัย

ได้เลือกพื้นที่ทำการศึกษา (Site of Study) เป็นพื้นที่ในการดำเนินแผนงานโครงการตามแผนแม่บทในการอนุรักษ์พัฒนาพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย และขอบเขตด้านเนื้อหาในการศึกษาขอบเขตทางด้านเนื้อหา ได้ทำการศึกษาแบ่งตามหัวข้อ 1) ขอบเขตเนื้อหาเกี่ยวกับองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น แนวความคิดในการอนุรักษ์พัฒนาพื้นที่เมืองเก่า แนวคิดในการดำเนิน

นโยบายและติดตามแผน การศึกษาเปรียบเทียบบวิธีการดำเนินนโยบายและติดตามแผนจาก
กรณีศึกษา 2) แผนในการพัฒนาพื้นที่ในระดับต่างๆ

ทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมจะแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ส่วนสำคัญดังต่อไปนี้ (1) การศึกษา
แนวคิดและทฤษฎีด้านการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่เมืองเก่า (2) แผนพัฒนาพื้นที่ระดับต่างๆ (3)
ตัวอย่างกรณีศึกษา

1) การศึกษาแนวคิดและทฤษฎีด้านการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่เมืองเก่า ประกอบด้วย
แนวคิดเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินและการพัฒนาเพื่อการอนุรักษ์ การกำหนดพื้นที่เมืองเก่าเป็น
การใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นประเภทอนุรักษ์เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมไทย โดยให้ใช้
ประโยชน์ที่ดินเพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมท้องถิ่น การท่องเที่ยว อนุรักษ์
โบราณสถาน โบราณคดี ประวัติศาสตร์ สถาบันราชการการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ
เท่านั้น โดยที่ ที่ดินประเภทนี้ซึ่งเอกชนเป็นเจ้าของหรือมีสิทธิครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย
ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย พาณิชยกรรม ที่มีใช้การจัดสรรที่ดินที่มีความสูงของอาคาร
ไม่เกิน 9 เมตรเท่านั้น สำหรับการให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจการอื่น ให้ใช้ได้ไม่เกินร้อยละห้าของ
ที่ดินประเภทนี้ในแต่ละบริเวณ (กรมโยธาธิการผังเมือง, 2556) การพัฒนาเมืองเพื่ออนุรักษ์จะ
ประกอบไปด้วย (1) การกำหนดกรอบพัฒนาสูงสุดในเขตสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมพร้อมชี้้นำการ
พัฒนาทางเศรษฐกิจไปยังบริเวณอื่นอย่างเหมาะสม (2) การพัฒนาสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ
เช่น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา ฯลฯ เท่าที่จำเป็นโดยไม่ให้เกินกว่าที่กำหนดไว้ในกรอบพัฒนาที่ชัดเจน
(3) การควบคุมบริเวณต่างๆ ตามกรอบพัฒนาที่กำหนดไว้ รวมถึงบริเวณที่เชื่อมต่อระหว่างพื้นที่
อนุรักษ์และพื้นที่ทางเศรษฐกิจซึ่งต้องมีการควบคุม เพื่อให้เกิดความกลมกลืนและการเปลี่ยนแปลง
แบบค่อยเป็นค่อยไป (4) ส่งเสริมให้เขตสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมมีความสว่างาม มีบรรยากาศที่
เหมาะสมและสอดคล้องกลมกลืนกับศิลปกรรม สถาปัตยกรรมของแหล่งวัฒนธรรมนั้นๆ (ช.กนิมา
เพ็ชรไพศิษฐ์, 2555) การอนุรักษ์พื้นที่โดยรอบ โบราณสถานเมืองเก่าพิมาย ควรมีการกำหนด
ขอบเขตพื้นที่และกำหนดแนวทางพัฒนาโดยใช้หลักการอนุรักษ์และพัฒนาแบบสมดุล สร้างคุณค่า
แก่โบราณสถานและการดำรงชีวิตของคนปัจจุบันอย่างกลมกลืน

2) แผนพัฒนาพื้นที่ระดับต่างๆ ประกอบด้วย (1) แผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ
ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) (2) ผังกลยุทธ์พัฒนาพื้นที่ 2600 (3) แผนพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา (4)
แผนยุทธศาสตร์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา (5) ร่างผังชุมชนเมือง พิมาย อำเภอพิ

มาย จังหวัดนครราชสีมา (6) แผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และการพัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย (7) แผนยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาสามปี และ (8) แผนปฏิบัติการ ของเทศบาลตำบลพิมาย

3) ตัวอย่างกรณีศึกษาการศึกษาการดำเนินงานตามแผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย เพื่อให้ทราบถึงประเด็นปัญหาการติดตามและประเมินผล โครงการผังแม่บทฯ ได้มีการศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินงานจากกรณีศึกษา (Best Practice) ของกลุ่มประเทศชั้นนำอันได้แก่ สำนักงานตรวจสอบแห่งชาติ ประเทศออสเตรเลีย กับ กลุ่ม MUE-25 (Managing Urban Europe-25) จากการศึกษาทราบว่า

สำนักงานตรวจสอบแห่งชาติ ประเทศออสเตรเลีย มีในการดำเนินงานโดยให้ความสำคัญองค์ประกอบที่มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบ การทบทวนและประเมินผลในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการการวางแผน มีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและผลของนโยบายที่ได้จากการโดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ (1) การนำเสนอข้อเท็จจริงซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินการตรวจสอบ การทบทวนและประเมินผลของกิจกรรม มีข้อมูลที่กำหนดเป้าหมายเฉพาะเจาะจง เพื่อการกำกับดูแลและเตรียมการเพื่อเพิ่มความโปร่งใสและการตรวจสอบได้ (2) ผู้มีส่วนร่วมมีส่วนเสีย ในการดำเนินงานผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดจะต้องมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเพื่อทบทวนและประเมินผลของกิจกรรม สร้างโอกาสในการมีส่วนร่วมต่อกระบวนการที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งเข้าถึงข้อมูลสร้างความน่าเชื่อถือในการดำเนินงาน(3) การติดตามตรวจสอบ เพื่อให้ทราบถึงผลของการดำเนินงาน ความคืบหน้าและทำการปรับเปลี่ยนแผนงานหากมีความจำเป็น การติดตามการดำเนินงานที่เป็นระบบ ภายในช่วงระยะเวลาของการดำเนินงาน การวางแผนการดำเนินการจะต้องมีการกำหนดข้อมูลที่จะรวบรวมและวิธีการใช้สำหรับการตรวจสอบ ภายใต้คำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญในการเก็บข้อมูล ในขั้นตอนการวางแผนเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือโดยที่การตรวจสอบ จะทำให้ทราบข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวกับการดำเนินการ เช่น การบริหารความเสี่ยง (4) ความสม่ำเสมอในการทบทวนแผน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการประเมินความความก้าวหน้าในการดำเนินงาน หรือเพื่อการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เพิ่มประสิทธิภาพในการกำกับดูแลและบริหารจัดการ โครงการ ซึ่งอาจมีผลต่อนโยบายและข้อมูลที่ได้ไม่ว่าจะเป็นข้อเสนอแนะหรือจากการแสดงความคิดเห็นสามารถนำไปปรับใช้กับการดำเนินงานต่อไป (5) การประเมินผล จากเป้าหมายไปสู่ผลของการดำเนินนโยบายที่ถูกกำหนดผลจากที่ได้การดำเนินตามนโยบาย มีการวางแผนเพื่อประเมินผลการดำเนินการ ผลกระทบที่ได้จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การประเมินจากข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ โดยอ้างอิงจากมาตรฐานวิชาชีพและจริยธรรม ความเป็นอิสระของผู้ประเมิน โดยการประเมินที่มีประสิทธิภาพจะเป็นผลจากกระบวนการขั้นตอนการกำหนดแผน

กลุ่ม MUE-25 (Managing Urban Europe-25)¹ ในการดำเนินงานด้านการติดตามและประเมินผลทำให้ความสำคัญต่อการประเมินถึงโครงการที่จะดำเนินการแล้วจึงวางแผนงาน โดยมีวัตถุประสงค์การปรับปรุงวิธีการทำงานของเมืองในแง่ของการพัฒนาที่ยั่งยืน ในการดำเนินงานทำให้เห็นว่ามีความต้องการในแง่ขององค์กรและการประสานงาน ที่จะดำเนินงานควบคู่กันไป โดยมีเงื่อนไขที่สำคัญคือการประสานงานและแนวทางการมีส่วนร่วมขององค์กร ความร่วมมือกันระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ขั้นตอนการดำเนินการ โดยองค์กรที่ดำเนินการ จากแผนงานที่ดำเนินการ โดยมีสภาเทศบาลเมืองอนุมัติแผนดำเนินการ มีการตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ (Paul Markowitz, 2000)

วิธีการดำเนินวิจัย

กระบวนการในการวิจัยการศึกษากระบวนการติดตามการดำเนินงาน โครงการผังแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย จากการกำหนดปัญหาของการวิจัยและศึกษาข้อมูลเชิงกายภาพของตามขอบเขตพื้นที่ผังแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย โดยวิธีการลงพื้นที่สำรวจเปรียบเทียบกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้องของการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองโดยรอบโบราณสถาน ศึกษาใช้ประโยชน์ที่ดินและระบบนิเวศน์เมือง นำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลงระหว่างช่วงเวลาก่อนและหลังการจัดทำผังแม่บทฯ เพื่อให้ทราบถึงการดำเนินงานของแผนแม่บทฯ ในปัจจุบัน ตามลำดับของแผนที่ดำเนินการทั้ง 8 ด้าน คือ 1) แผนงานโบราณคดี ประวัติศาสตร์ และ โบราณสถาน 2) แผนงานปรับปรุงและพัฒนาสภาพภูมิทัศน์ 3) แผนงานสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ 4) แผนงานใช้ประโยชน์ที่ดิน การจัดระเบียบชุมชนและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง 5) แผนงานประชาสัมพันธ์และบริการศึกษา 6) แผนงานพัฒนาและบริการการท่องเที่ยว 7) แผนงานพัฒนาบุคลากร การบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของประชาชน 8) แผนงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

กระบวนการวิจัย

จากจุดมุ่งหมายของการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ การศึกษาในงานชิ้นนี้ประกอบด้วยขั้นตอนของการศึกษาดังนี้ คือ การกำหนดปัญหาของการวิจัย การศึกษาแผนงาน โครงการในแต่ละด้าน

¹ Union of the Baltic Cities ซึ่งเป็นคณะกรรมการด้านสิ่งแวดล้อมในนามของ MUE-25 (Managing Urban Europe-25) เป็นกลุ่มประเทศสมาชิก ในการดำเนินงานพัฒนาเมืองตามโครงการที่กลุ่มประเทศสมาชิกดำเนินการ

เพื่อให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ กระบวนการดำเนินงานและจุดมุ่งหมายของแผนแม่บทฯ ที่ดำเนินการอยู่เพื่อที่จะสามารถติดตามการดำเนินงานตามโครงการต่อไป

กลุ่มประชากรตัวอย่าง

เลือกตัวอย่างโดยไม่ได้ใช้ความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling)² ซึ่งเป็นการใช้กลุ่มตัวอย่างแบบ Purposive sampling คือ ตัวอย่างที่ตั้งอยู่บนพื้นฐาน เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย และสามารถเป็นตัวแทนกลุ่มวิจัยได้ (ถวัลย์ นิยมพานิชพัฒนา, 2558, น.48) เนื่องจากเนื้อหาในการศึกษาคือการติดตามการดำเนินงานตามผังแม่บทฯ ประชากรที่ใช้จึงมุ่งเน้นไปที่ผู้บริหาร และข้าราชการของหน่วยงานที่เป็นเจ้าภาพในการดำเนินงานตามแผนงานผังแม่บทฯ ประกอบไปด้วยหน่วยงานดังนี้ คือ สำนักงานโบราณคดีที่ 12 อุทยานประวัติศาสตร์ปราสาทหินพิมาย องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองนครราชสีมา เทศบาลตำบลพิมาย

เครื่องมือในการวิจัย

ประกอบไปด้วย 1)แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง 2)สมุดจดบันทึก 3)เทปบันทึกเสียง 4)กล้องถ่ายรูป 5)การสังเกต

การเก็บรวบรวมข้อมูลและสรุปผล

การสำรวจเชิงพื้นที่(Site survey)เพื่อศึกษาให้ทราบถึงกายภาพของเมืองภายหลังจากมีการใช้แผนแม่บทฯในการพัฒนา ประกอบกับการสัมภาษณ์จากประชากรที่กำหนดในลักษณะสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)และการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง(Semi Structure Interview) มีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า(Triangulation) เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือในคุณภาพงานวิจัยโดยการพิจารณาตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูลที่ประกอบไปด้วยการพิจารณา แหล่งเวลา แหล่งสถานที่และแหล่งบุคคล แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อให้ทราบผลตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้(อรุณี อ่อนสวัสดิ์, 2551, น.282)

² นักวิจัยบางครั้งเรียกการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบนี้ว่า Convenience Sampling ที่เกิดจากกลุ่มตัวอย่างที่มีความเกี่ยวข้องในเนื้อหาที่ทำการวิจัยโดยตรง (มีความสามารถในการตอบคำถาม)

ผลการศึกษา

ข้อมูลเชิงกายภาพเมืองปัจจุบันประกอบไปด้วย (1)สภาพเมืองและการใช้ประโยชน์ที่ดิน (2) กรรมสิทธิ์ในที่ดินที่มีการซ้อนทับพื้นที่โบราณ (3) ผังเมืองและการใช้ประโยชน์ที่ดิน (4) สภาพแวดล้อมและภูมิทัศน์ (5) ระบบถนนในเมือง

1) สภาพเมืองและการใช้ประโยชน์ที่ดิน สภาพเมืองปัจจุบัน ที่ดินประกอบด้วยที่ดินที่มีการออกโฉนดที่ดิน มีการตั้งถิ่นฐานของชุมชนอยู่อย่างหนาแน่น ในบริเวณของพื้นที่ทิศเหนือของโบราณสถานซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในเขตเทศบาล ภายในพื้นที่แนวเขตกำแพงเมืองเป็นโฉนดที่ดินประมาณร้อยละ 50 ของพื้นที่ และพื้นที่แนวเขตกำแพงเมือง มีการออกโฉนดแล้วประมาณร้อยละ 40 ของพื้นที่ บริเวณแนวเขตกำแพงเมืองด้านทิศใต้จนถึงกู่ฤๅษีใช้ปลูกสร้างเป็นอาคารพักอาศัย บริเวณทิศใต้กู่ฤๅษีไปจนถึงแนวคันบารายด้านทิศใต้ใช้ปลูกสร้างอาคารเกี่ยวกับการทำอุตสาหกรรม และใช้พื้นที่ในการทำการเกษตรกรรม ที่ดินถือครอง(ท.ค) เป็นพื้นที่มีสิทธิ์ครอบครองโดยเอกชนแต่ยังไม่ได้รับการออกเป็นโฉนดที่ดินมีพื้นที่ประมาณร้อยละ 10 ของพื้นที่ในเขตกำแพงเมือง โดยมีการกระจายตัวแทรกอยู่ในพื้นที่เอกชนที่ได้รับการออกโฉนดแล้ว บริเวณหน้าปราสาทหินพิมาย โดยมีถนนอนัน-ทจินดา ถนนจอมสุดาเสด็จ ถนนหฤทัยรมย์ และถนนบุษชายันต์ล้อมรอบ ที่ราชพัสดุ ประกอบด้วยที่โบราณสถานสถาน วัด และหน่วยงานราชการ มีพื้นที่ประมาณร้อยละ 40 ของพื้นที่ในแนวเขตกำแพงเมือง ตั้งกระจายอยู่ในพื้นที่ และยังคงมีการก่อสร้างและปรับปรุงใช้อาคารอย่างต่อเนื่อง ทั้งในส่วนของเอกชนที่มีการก่อสร้างอาคารพักอาศัย และอาคารพาณิชย์กรรม-พักอาศัยเพิ่มขึ้น ที่ราชพัสดุหน่วยงานราชการมีการก่อสร้างอาคารในลักษณะคสล.3-4 ชั้นโดยเฉพาะ โรงเรียนพิมายวิทยา โรงเรียนกุลโน และโรงเรียนสุริยาอุทัย

2) กรรมสิทธิ์ในที่ดินที่มีการซ้อนทับพื้นที่โบราณ (1) โบราณสถานหลัก ปราสาทหินพิมาย พื้นที่ด้านหน้าปราสาทหินมียังคงการปลูกสร้างอาคารบดบังทัศนียภาพ พื้นที่ส่วนที่ติดถนนสระแก้วและถนนอนันทจินดาที่มีการออกโฉนดที่ดินและมีปลูกสร้างกลุ่มอาคารพาณิชย์กรรม-พักอาศัยและศูนย์บริการท่องเที่ยวและส่วนที่ติดกับถนนอนันทจินดาและถนนบุษชายันต์ซึ่งเป็นพื้นที่ซ้อนทับโบราณสถานสระรี ยังคงมีการถือกรรมสิทธิ์ในโฉนดที่ดิน และมีกลุ่มอาคารพาณิชย์กรรม-พักอาศัย (2) โบราณสถานประเภท ประตุมืองและกำแพงเมือง ประตุมืองมีสภาพที่สมบูรณ์ประกอบด้วย ประตุมืองด้านทิศใต้(ประตูชัย) ประตุมืองด้านทิศตะวันตก(ประตูหิน) ประตุมืองด้านทิศเหนือ(ประตูผี) และประตุมืองด้านทิศตะวันออกพบเพียงฐานศิลาแลงนั้นรอขึ้นตอนการตรวจสอบและขุดบูรณะ ส่วนแนวกำแพงเมืองไม่หลงเหลือสภาพนอกจากแนวคูเมืองด้านทิศตะวันตกบางส่วน มีการใช้พื้นที่แนวกำแพงเมืองออกโฉนดที่ดินทับแนวเขตกำแพงเมืองและใช้

พื้นที่เป็นอาคารพักอาศัย อาคารพาณิชย์กรรม-พักอาศัยยังไม่การดำเนินการเวนคืนและฟื้นฟูพื้นที่ (3) โบราณสถาน สระน้ำ บาราย โดยเฉพาะพื้นที่โบราณสถานบ้านมะค่า และสระแมวยังไม่มีการดำเนินการสำรวจและขึ้นทะเบียน โบราณสถานเมรุน้อยที่ตั้งบนถนนบุญชยันต์ปัจจุบันอยู่ระหว่างการดำเนินการขุดตรวจ สระน้ำและบารายพื้นที่ส่วนใหญ่ปัจจุบันเริ่มมีการทรุดของขอบสระ และพื้นที่ทางเดินโดยรอบ ที่ดินที่มีการทับซ้อนไม่ว่าจะจากเอกชนหรือหน่วยงานของรัฐ ยังไม่ได้รับการแก้ไขแต่ก็ไม่ได้มีการถูกล้ำเพิ่มเติม

3) ผังเมืองและการใช้ประโยชน์ที่ดิน ในเขตพื้นที่ชุมชนเมืองพิมายยังไม่ได้รับการประกาศใช้เขตผังเมืองชุมชนพิมาย ด้วยลักษณะโครงสร้างของชุมชนที่มีการรวมกันอยู่รอบๆ ศูนย์กลาง มีความหนาแน่นอยู่ในเขตเทศบาลตำบลพิมายบริเวณพื้นที่รอบองค์ปราสาท และชุมชนยังคงมีการเติบโต ขยายตัว พื้นที่เป็นที่ตั้งของศูนย์กลางการให้บริการต่างๆของชุมชน ได้แก่ โรงเรียน วัด ตลาด พาณิชยกรรมต่างๆมีการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ปะปนกัน มีความหนาแน่นมากอยู่บริเวณรอบปราสาทหินพิมาย ซึ่งเป็นที่ตั้งของชุมชนเดิมและยังมีการกระจายตัวเกาะตามแนวเส้นทางคมนาคม (1) การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพักอาศัยยังคงมีความหนาแน่นบริเวณรอบๆ ปราสาทหินพิมายและเริ่มหนาแน่นบริเวณชุมชนทุ่งเลนทอง ทางทิศใต้ของเมือง (2) การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม ความหนาแน่นบริเวณศูนย์กลางชุมชนรอบๆปราสาทหินพิมาย ยังคงมีความหนาแน่นขึ้นไม่ว่าจะเป็นบริเวณด้านทิศใต้ด้านหน้าปราสาทหินพิมาย บริเวณถนนจอมสุดาเสด็จ ถนนบุญชยันต์ ถนนจวนเก่า ถนนราชชนนีลีลา ถนนหฤทัยรมย์ (3) การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทอุตสาหกรรม มีพื้นที่โรงงานอุตสาหกรรมทางด้านทิศใต้ของชุมชนทั้งสองข้างของทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 206 และริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2175 (4) การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทสถาบันการศึกษามีกระจายอยู่ทั่วไปในเขตผังเมืองรวม เริ่มมีการปรับเปลี่ยนอาคารในลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินแนวตั้ง (5) การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทสถาบันศาสนามีการกระจายตัวอยู่ในเขตชุมชนเมือง ยังไม่มีการขยายตัว (6) การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทสถาบันราชการ กระจายตัวอยู่ในพื้นที่ทั้งในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล โดยพื้นที่ส่วนใหญ่ของอุทยานประวัติศาสตร์อยู่ภายในเขตเทศบาล ยังไม่มีการขยายตัวเพิ่ม (7) การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่โล่งนันทนาการและการรักษาคุณภาพและสิ่งแวดล้อม ยังคงมีการใช้พื้นที่ลานพรหมทัตในการจัดกิจกรรม และสระเพลงเป็นสถานพักผ่อนและออกกำลังกาย (8) การใช้ที่ดินประเภทอนุรักษ์เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมไทย มีแหล่งโบราณคดีในเขตผังเมืองรวมชุมชนพิมาย ได้แก่ กลุ่มโบราณสถานปราสาทหินพิมาย ชุมชนโบราณบ้านส่วย บายรายขนาดใหญ่ด้านทิศใต้ แนวถนนกัศดินโบราณทางด้านใต้ของพื้นที่ และพื้นที่โบราณสถานทีร่อการขุดตรวจและจัดทำผังบริเวณ

4) สภาพแวดล้อมและภูมิทัศน์เมืองพิมาย พื้นที่นอกเขตเมืองโดยรอบมีลักษณะสภาพแวดล้อมที่เป็นสีเขียว ใช้ในด้านการเกษตร เริ่มปรับเปลี่ยนการใช้งานมีการขยายพื้นที่เป็นโกดังเก็บพืชผลทางการเกษตร สภาพแวดล้อมภายในเมืองโดยทั่วไปยังคงค่อนข้างแออัด พื้นที่โบราณสถานยังถูกรบกวนจากอาคารพักอาศัยของประชาชน ความรุ่มร้อนยังคงมีให้พบได้จากบริเวณโบราณสถาน และบริเวณบารายต่างๆ

5) ระบบถนนในเมือง ระบบถนนในแนวกำแพงเมืองเป็นระบบตารางตัดกันอย่างชัดเจน ด้านสภาพจราจรยังคงทวีความหนาแน่น โดยเฉพาะในบริเวณศูนย์กลางพื้นที่ โดยเฉพาะด้านหน้าอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย และหนาแน่นในช่วงเวลาเร่งด่วนในเวลาเช้าและเย็น

ประเด็นของปัญหาการติดตามการดำเนินงาน

ปัจจุบันการจัดทำแผนทั้งหมดในประเทศไทย ปัญหาสำคัญที่สุดที่พบคือ การนำแผนไปบังคับใช้สู่การปฏิบัติ โดยขั้นตอนการนำแผนไปบังคับใช้พบปัญหาที่เกิดขึ้นในด้านการประสานแผนของหน่วยงานและการติดตามผล แม้จะมีการนำแผนไปใช้ในเชิงพื้นที่แต่ยังขาดหน่วยงานที่เป็นเจ้าภาพที่แท้จริง จากฝั่งแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์พิมายที่หน่วยงานสำนักโบราณคดีที่ 12 กรมศิลปากร แต่หน่วยงานที่ต้องนำไปใช้คือ หน่วยงานท้องถิ่นเจ้าของพื้นที่ ในลักษณะของ Area Base Planning ที่ท้องถิ่นต้องรับแผนฯที่มีการจัดทำขึ้นแล้วนำไปปฏิบัติต่อ (Implementation) เพราะตัวท้องถิ่นเป็นหน่วยงานเกี่ยวกับการวางแผนกายภาพเชิงครอบคลุม การปฏิบัติตามแผนพัฒนาฯที่ได้รับมอบหมาย ยังขาดกระบวนการติดตามผลและประเมินผลที่เป็นรูปธรรม ขาดแนวทางในการติดตามที่ชัดเจน จากการศึกษาการติดตามและดำเนินงานตามแผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย ทั้ง 8 แผนงาน โดยพิจารณาจากองค์ประกอบในการดำเนินงาน คือ 1) สภาพปัจจุบันของการดำเนินงาน 2) หน่วยงานที่เป็นเจ้าภาพและร่วมดำเนินการ 3) ผลของการดำเนินงาน 4) ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น 5) สรุปผลการดำเนินงาน สามารถสรุปประเด็นปัญหาในการดำเนินงานจากแผนงานทั้งหมดดังนี้

แผนงานโบราณคดี ประวัติศาสตร์ และโบราณสถาน

การดำเนินงานแผนงานด้าน โบราณคดี ประวัติศาสตร์ และ โบราณสถาน จากการศึกษาพบว่าในการดำเนินงานโครงการตามแผนปัญหาอุปสรรคที่พบคือ การดำเนินงานของแผนด้าน โบราณคดี ประวัติศาสตร์และ โบราณสถานยังมีการดำเนินงานอยู่แต่เนื่องด้วยระบบการดำเนินงาน

ทำให้แผนงานมีความล่าช้า การดำเนินงานทั้งหมดจะเป็นเรื่องเฉพาะสำหรับหน่วยงานของกรม ศิลปกรรมในการกำกับดูแล และพบงบประมาณประมาณที่ใช้ในการดำเนินการไม่เพียงพอและขาดการจัดสรร

แผนงานปรับปรุงและพัฒนาสภาพภูมิทัศน์

การดำเนินแผนงานปรับปรุงและพัฒนาสภาพภูมิทัศน์จากการศึกษาพบว่าในการดำเนินงานโครงการตามแผนปัญหาอุปสรรคที่พบ คือ ยังไม่มีการดำเนินงานตามแผนงานที่วางไว้ เนื่องจากปัจจุบันยังขาดแม่ข่ายผู้รับผิดชอบ และหน่วยงานร่วมสนับสนุนพร้อมทั้ง ขาดการจัดตั้งงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการ

แผนงานสาธารณสุขโลก และสาธารณสุขการ

การดำเนินงานแผนงานสาธารณสุขโลก และสาธารณสุขการจากการศึกษาพบว่าในการดำเนินงานโครงการตามแผนปัญหาอุปสรรคที่พบคือ แผนงานยังไม่ได้ถูกนำมาปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม พร้อมทั้งขาดเจ้าภาพในการดำเนินงานและหน่วยงานประสาน ทำให้ยังไม่มียงบประมาณในการดำเนินงานตามโครงการ

แผนงานการใช้ที่ดิน การจัดระเบียบชุมชน และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินงานแผนงานการใช้ที่ดิน การจัดระเบียบชุมชน และกฎหมายที่เกี่ยวข้องจากการศึกษาพบว่า ในการดำเนินงาน โครงการตามแผนปัญหาอุปสรรคที่พบคือ โครงการต่างๆที่กำหนดไว้ในแผนงานมีการดำเนินงาน โดยหน่วยที่รับผิดชอบ แต่ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและการดำเนินงานใช้งบประมาณที่สูงจึงต้องได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำ

แผนงานประชาสัมพันธ์และบริการการศึกษา

การดำเนินงานแผนงานประชาสัมพันธ์และบริการการศึกษาจากการศึกษาพบว่า มีการดำเนินงานในบางโครงการที่กำหนดไว้ มีแม่ข่ายหลักในการดำเนินงาน แต่ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและขาดงบประมาณอุดหนุนในการดำเนินโครงการ

แผนงานพัฒนาและบริการการท่องเที่ยว

การดำเนินงานแผนงานพัฒนาและบริการการท่องเที่ยวจากการศึกษาพบว่า มีการดำเนินงานในบางโครงการ ขาดแม่งานหลักเชิงพื้นที่ และบางโครงการที่มีแม่หลักในการดำเนินงาน แต่ยังขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพร้อมทั้งขาดงบประมาณในการดำเนินโครงการ

แผนงานพัฒนาบุคลากร การบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของประชาชน

การดำเนินงานแผนงานพัฒนาบุคลากร การบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของประชาชนพบว่า มีการดำเนินงานในบางโครงการ ขาดแม่งานหลักเชิงพื้นที่และแม่ในบางโครงการ จะมีแม่งานหลักในการดำเนินงาน แต่ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งขาดสนับสนุนงบประมาณที่เพียงพอในการดำเนินโครงการ

แผนงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

การดำเนินงานแผนงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมพบว่าด้านงาน มีการดำเนินงานในบางโครงการ เทศบาลตำบลพิมาย เจ้าของพื้นที่ไม่ได้ร่วมดำเนินการ มีเพียงหน่วยงานที่จัดทำแผนแม่บทฯ อุทยานประวัติศาสตร์พิมายแม่งานหลักในการดำเนินงาน แต่ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขาดงบในการดำเนินโครงการทั้งจากหน่วยงานของกรมศิลปากรและท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะการนำไปปฏิบัติ

ในการจัดการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในลักษณะของการดำเนินงานเชิงพื้นที่ เทศบาลตำบลพิมาย ควรมีหน้าที่ในการดำเนินงานด้านรับแผนมาปฏิบัติโดย รับผิดชอบที่เป็นมางานในด้านการบริหารจัดการโครงการตามแผน คือ

แผนงานโบราณคดี ประวัติศาสตร์ และโบราณสถาน

การดำเนินงานแผนงานด้าน โบราณคดี ประวัติศาสตร์ และโบราณสถาน จากการศึกษาพบว่าในการดำเนินงานโครงการตามแผน คือ การดำเนินงานของแผนด้าน โบราณคดี ประวัติศาสตร์ และโบราณสถาน ได้ดำเนินการสำรวจ ราชวัดโบราณสถานที่ยังรอการขึ้นทะเบียนบางแห่งได้จัดทำไปแล้ว ด้านบุคลากรในการดำเนินงานทั้งหมดจะเป็นเรื่องเฉพาะสำหรับ

หน่วยงานของกรมศิลปากร ในการกำกับดูแล จัดตั้งองค์กร โดยมีคณะทำงาน ดำเนินการด้านศิลปวัฒนธรรม โดยมีบุคลากรจากท้องถิ่นจากภาคส่วนต่างๆ โดยมีกรมศิลปากร และนักวิชาเฉพาะด้านเป็นที่ปรึกษา ด้านงบประมาณที่ใช้ไม่เพียงพอลาดการจัดสรร เงินที่จะนำมาใช้ในการจัดทำโครงการจะต้องมีการขอจัดสรรงบอุดหนุนจาก กรมการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงวัฒนธรรม

แผนงานปรับปรุงและพัฒนาสภาพภูมิทัศน์

การดำเนินแผนงานปรับปรุงและพัฒนาสภาพภูมิทัศน์จากการศึกษาพบว่าในการดำเนินงานโครงการตามแผน คือ จากแผนการดำเนินงานที่ผ่านมาในระยะที่ 1 (พ.ศ.2553-2557) จากการพบว่าไม่มีการดำเนินงานใดเกิดขึ้น ในช่วงระยะที่ 2 (พ.ศ.2558-25563) ควรมีดำเนินงานโดยเทศบาลตำบลพิมายเป็นแม่ข่ายหลัก ในฐานะเจ้าของพื้นที่เพื่อร่วมประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการดำเนินงานหลังจากเทศบาลเข้ามาเป็นแม่ข่าย ควรให้เทศบาลฯร่วมประสานงานร่วมกับอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย กรมศิลปากร สถาบันการศึกษา องค์การบริหารส่วนจังหวัด เพื่อจัดทำโครงการให้ดำเนินตามแผนงานที่วางไว้ งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการให้แม่ข่ายจัดทำเป็น โครงการเพื่อเสนอขอของบอุดหนุนจากหน่วยงานอื่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด นครราชสีมา สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬา

แผนงานสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ

การดำเนินงานแผนงานสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ จากการศึกษาพบว่าในการดำเนินงานโครงการตามแผน คือ จากแผนการดำเนินงานที่ผ่านมาในระยะที่ 1 (พ.ศ.2553-2557) จากการแผนงานยังไม่ได้ถูกนำมาปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม แต่ละหน่วยดำเนินงานในส่วนรับผิดชอบของตน ในช่วงระยะที่ 2 (พ.ศ. 2558-25563) ควรมีดำเนินงานโดยเทศบาลตำบลพิมายเป็นแม่ข่ายหลัก ในฐานะเจ้าของพื้นที่เพื่อร่วมประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การดำเนินงานหลังจากเทศบาลเข้ามาเป็นแม่ข่าย ควรให้เทศบาลฯร่วมประสานงานร่วมกับอุทยานประวัติศาสตร์ พิมาย กรมศิลปากร การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค การประปาส่วนภูมิภาค สถาบันพัฒนาเมืองนครราชสีมา สถาบันศึกษาที่มีความชำนาญร่วมดำเนินการ เพื่อจัดทำโครงการให้ดำเนินตามแผนงานที่วางไว้ งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการให้แม่ข่ายจัดทำเป็น โครงการเพื่อเสนอขอของบอุดหนุนจากหน่วยงานอื่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา กรมโยธาธิการและผังเมือง และการไฟฟ้าแห่งประเทศไทย

แผนงานการใช้ที่ดิน การจัดระเบียบชุมชน และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินแผนงานการใช้ที่ดิน การจัดระเบียบชุมชน และกฎหมายที่เกี่ยวข้องจากการศึกษาพบว่าในการดำเนินงาน โครงการตามแผน คือ การดำเนินงานที่ผ่านมาในระยะที่ 1 (พ.ศ. 2553-2557) จากแผนงานพบว่าผังเมืองชุมชนเมืองพินายอยู่ในขั้นตอนรอประกาศใช้ สำนักงานโยธาธิการและผังเมือง ร่วมกับเทศบาลดำเนินการประชาสัมพันธ์โครงการผังการใช้ประโยชน์ที่ดินผังรวมเมืองพินาย ในช่วงระยะที่ 2 (พ.ศ. 2558-25563) ควรมีดำเนินงานโดยเทศบาลตำบลพินายเป็นแม่ข่ายหลัก ในฐานะเจ้าของพื้นที่ กรมธนารักษ์และอุทยานประวัติศาสตร์พินายเพื่อร่วมประสานงานกับชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินงานในการปรับปรุงพื้นที่ชุมชน ในส่วนที่มีการซ้อนทับกันระหว่างโบราณสถานและชุมชน การดำเนินงาน โดยเทศบาลตำบลพินาย กรมธนารักษ์และอุทยานประวัติศาสตร์ พินายเข้ามาเป็นแม่ข่ายประสานงานกับชุมชน อำเภอพินายและสำนักงานจังหวัดนครราชสีมา เพื่อจัดทำโครงการให้ดำเนินตามแผนงานที่วางไว้ พร้อมทั้งขอรับการสนับสนุนงบประมาณ ในการจัดทำจาก หน่วยงาน ได้แก่ การท่องเที่ยวและกีฬา กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรมและองค์การบริหารส่วนจังหวัด

แผนงานประชาสัมพันธ์และบริการการศึกษา

การดำเนินแผนงานประชาสัมพันธ์และบริการการศึกษาจากการศึกษาพบว่าในการดำเนินงาน โครงการตามแผน คือ จากแผนการดำเนินงานที่ผ่านมาในระยะที่ 1 (พ.ศ.2553-2557) จากแผนงานพบว่ามีการดำเนินงานจัดทำสื่อ แผนประชาสัมพันธ์การดำเนินงานในเชิงลึก ในช่วงระยะที่ 2 (พ.ศ. 2558-25563) ควรมีดำเนินงานโดยเทศบาลตำบลพินายเป็นแม่ข่ายหลัก ในฐานะเจ้าของพื้นที่ ประสานงานกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินงานในการปรับปรุงพื้นที่ชุมชน ในส่วนที่มีการซ้อนทับกันระหว่างโบราณสถานและชุมชน เทศบาลตำบลพินายต้องเข้ามาเป็นแม่ข่าย และร่วมดำเนินงานกับอุทยานประวัติศาสตร์พินาย ชุมชนอำเภอพินาย สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด และสำนักงานจังหวัดนครราชสีมา เพื่อจัดทำโครงการให้ดำเนินตามแผนงานที่วางไว้ พร้อมทั้งขอรับการสนับสนุนงบประมาณ ในการจัดทำจาก หน่วยงาน ได้แก่ การท่องเที่ยวและกีฬา กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรมและองค์การบริหารส่วนจังหวัด

แผนงานพัฒนาและบริการการท่องเที่ยว

การดำเนินแผนงานพัฒนาและบริการการท่องเที่ยวจากการศึกษาพบว่าในการดำเนินงานโครงการตามแผน คือ จากแผนการดำเนินงานที่ผ่านมาในระยะที่ 1 (พ.ศ.2553-2557) จากแผนงาน

พบว่ามีภาระงานในระดับกลุ่มย่อยในการสร้างเครือข่ายเส้นทางท่องเที่ยว ในช่วงระยะที่ 2 (พ.ศ. 2558-25563) ควรมีดำเนินงานโดยเทศบาลตำบลพิมายเป็นแม่ข่ายหลัก ในฐานะเจ้าของพื้นที่ ประสานงานกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินงานในการร่วมเชื่อมเครือข่ายเส้นทางท่องเที่ยวการดำเนินงาน โดยเทศบาลตำบลพิมาย เข้ามาเป็นแม่ข่าย และร่วมดำเนินงานกับอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยกับชุมชน กลุ่มผู้ประกอบการด้านท่องเที่ยวในชุมชนเพื่อจัดทำโครงการให้ดำเนินตามแผนงานที่วางไว้ จากปัญหาการขาดเงินในการดำเนินโครงการขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำจาก หน่วยงานหลายฝ่าย ได้แก่ การท่องเที่ยวและกีฬา กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรมและองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา

แผนงานพัฒนาบุคลากร การบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของประชาชน

การดำเนินแผนงานพัฒนาบุคลากร การบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของประชาชน จากการศึกษาพบว่าในการดำเนินงาน โครงการตามแผน คือ จากแผนการดำเนินงานที่ผ่านมาใน ระยะที่ 1 (พ.ศ.2553-2557) ยังไม่มีการดำเนินงานในช่วงระยะที่ 2 (พ.ศ. 2558-25563) การดำเนินงาน โดยเทศบาลตำบลพิมายเป็นแม่ข่ายหลัก ในฐานะเจ้าของพื้นที่ที่จะสามารถดำเนินการได้ คือการพัฒนาการมีส่วนร่วมโดย ประสานงานกับส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เทศบาลตำบลพิมาย อุทยานประวัติศาสตร์พิมายเข้ามาเป็นแม่ข่าย ประสานงานกับชุมชน อำเภอพิมาย และสำนักงาน จังหวัดนครราชสีมา องค์การบริหารส่วนจังหวัด เพื่อจัดทำโครงการให้ดำเนินตามแผนงานที่วางไว้ ควรมีการขอรับการอุดหนุน งบประมาณ โดยขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำจาก หน่วยงาน คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด

แผนงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

การดำเนินแผนงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมจากการศึกษาพบว่าในการดำเนินงาน โครงการตามแผน คือ จากแผนการดำเนินงานที่ผ่านมาซึ่งมีการกำหนดให้ดำเนิน โครงการให้แล้ว เสร็จภายในระยะที่ 1 (พ.ศ.2553-2557) ฉะนั้นควรมีการเร่งดำเนินการ โดย การดำเนินงานโดย เทศบาลตำบลพิมายเป็นแม่ข่ายหลัก ในฐานะเจ้าของพื้นที่ โดยประสานงานกับส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เทศบาลตำบลพิมาย เข้ามาเป็นแม่ข่าย และร่วมดำเนินงานกับอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย ชุมชน อำเภอพิมาย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเพื่อจัดทำโครงการให้ดำเนินตามแผนงานที่วางไว้ควรมีการขอรับการอุดหนุน สนับสนุนงบประมาณในการจัดทำจาก หน่วยงาน ได้แก่ การท่องเที่ยวและกีฬา และองค์การบริหารส่วนจังหวัด

ในการดำเนินงานการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ การดำเนินงานเทศบาลตำบลพิมายต้องเข้ามาดำเนินการในลักษณะของ Project Manager โดยเป็นเจ้าของภาพหลักในการติดต่อประสานงานด้านความร่วมมือ กับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการดำเนินการ ประสานหน่วยงานที่มีองค์ความรู้เฉพาะในแต่ละด้านตามแผนทั้ง 8 เพื่อเป็นที่ปรึกษาและร่วมกำกับกรดำเนินงาน จากการศึกษาจากกรณีศึกษาตัวพบประเทศออสเตรเลีย ได้ให้ความสำคัญอย่างมากในการติดตามและดำเนินงานตามแผน โดยมีสำนักงานตรวจสอบแห่งชาติ และกลุ่ม MUE-25 ที่ได้รวมกลุ่มสร้างเครื่องในการติดตามการดำเนินของแผนขึ้น ว่าในส่วนของประเทศไทย หน่วยงานรัฐบาลที่เป็นภาครัฐต้องยื่นมือมาร่วมดำเนินการในการสนับสนุนและร่วมตรวจสอบติดตามรวมถึงการดำเนินงานของแผนปฏิบัติการ โดยหน่วยงานสำนักนโยบายและแผน ด้วยพื้นที่ทำการศึกษาเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางมรดกวัฒนธรรมระดับชาติ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงาน

ควรมีศึกษาการจัดทำแผนแม่บทในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจากอุทกภัย เนื่องจากพิมายเป็นแหล่งรับน้ำของพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา โดยการศึกษาของหน่วยงานเทศบาลตำบลพิมายเป็นผู้ทำการศึกษา เนื่องจากพื้นที่เป็นพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่ออุทกภัย.(2) ควรมีการศึกษาจัดทำแผนแม่บทการจัดการจราจรในเมืองเก่าเนื่องจากพื้นที่เมืองเดิมไม่ได้ถูกออกแบบมาเพื่อรองรับการจราจรที่หนาแน่น โดยหน่วยงานเทศบาลตำบลพิมายเป็นผู้ทำการศึกษา.(3) ควรมีการศึกษาการจัดทำแผนแม่บทด้านการระบายและบำบัดน้ำเสียในพื้นที่ แม้จะปรากฏมีอยู่ในแผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์ ก็ยังขาดการหยิบยกมาใช้ในงานและดำเนินการ

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่จะทำการศึกษาต่อ

(1) การศึกษาการติดตามการดำเนินงานแผนยุทธศาสตร์หน่วยงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

(2) การศึกษาเกี่ยวกับการจัดการโบราณสถาน โดยอำนาจขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

บรรณานุกรม

- กรมโยธาธิการและผังเมือง. (2557). *ร่างผังเมืองรวมชุมชนพิมาย*. นครราชสีมา: สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดนครราชสีมา.
- จันทร์ธา เกื้อดวง. (2548). *การอนุรักษ์ชุมชนเมืองเก่าพุมเรียง จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ช.กษิมา เพ็ชรไพศิษฐ์. (2555). *กฎหมายอนุรักษ์กรุงรัตนโกสินทร์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- คุชฎี ท้ายตะคุ. (2549). *กลยุทธ์ในการอนุรักษ์พัฒนาศูนย์กลางเมืองในนครประวัติศาสตร์*. วารสารวิชาการคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ถวัลย์ นิยมพานิชพัฒนา. (2558). *เอกสารประกอบการสอนวิทยาระเบียบวิธีวิจัยสำหรับผังเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. มหาสารคาม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สำนักงานโบราณคดีที่ 12. (2553). *ผังแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย* : กรมศิลปากร.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2554). *การจัดทำแผนงานโครงการอนุรักษ์ พัฒนาเมืองเก่า และบริหารจัดการเมืองเก่าสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง* : เอกสารชุดความรู้ด้านการอนุรักษ์เมืองเก่าสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง.
- หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมท้องถิ่น. (2554). *การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าพิมาย*. นครราชสีมา.
- อรุณี อ่อนสวัสดิ์. (2551). *ระเบียบวิธีวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. ภาควิชาการศึกษา : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- Paul Markowitz. (2000). **Guide to Implementing Local Environmental Action Programs in Central and Eastern** : Europe. Regional Environmental Center (REC).